

Patrimoni, memòria, identitat. L'arxiu parroquial de Quart de Poblet i el seu valor social

Paraules clau: Llum Juan Liern, Arxiu, Arxiu Parroquial, Descubrim Unitats d'Informació, Quart de Poblet

En l'Any Europeu del Patrimoni Cultural es fa necessària una mirada sobre l'herència pel futur dels arxius parroquials i en general sobre la cultura d'arxius, i és significatiu subratllar que lluny de poder ser considerades como a cultures independents mantenen un diàleg constant. Els arxius parroquials en el seu quefer quotidià també proporcionen eines de treball útils per al benestar de la societat des d'eixa gestió compartida i transversal del patrimoni cultural. Les possibilitats de recerca que ofereixen els arxius parroquials són grans: des de la història social i de les mentalitats, a l'economia, la sociologia, passant per l'onomàstica, genealogia i la història local.

L'arxiu i biblioteca de la parròquia Puríssima Concepció de Quart de Poblet (L'Horta Sud), en l'actualitat està localitzat en les dependències parroquials (casa abadia). Durant la guerra civil (1936-1939) l'església es va utilitzar com a mercat i el seu arxiu es va cremar, però el projecte de recuperació de la memòria parroquial, i per tant, de la memòria de la societat que l'acull, passa per endinsar-se en el seu patrimoni documental, és a dir, en els òrgans institucionals (rectors, vicaris, ministeris laïcals i apostolat); la documentació administrativa; culte i fàbrica; els oficis (sagristà, col·lector, etc.); les col·leccions factícies (goigs, llibres litúrgics i de pregària); els béns documentals de les dues congregacions religioses, en la documentació produïda pel culte i la religiositat popular; en la memòria oral de la feligresia, la vinculació amb el teixit associatiu; la relació institucional amb els governs municipals, etc.

L'origen de Quart de Poblet es remunta a l'època romana. El topònim Quart s'associa a l'existència d'una via que comunicava la Valentia

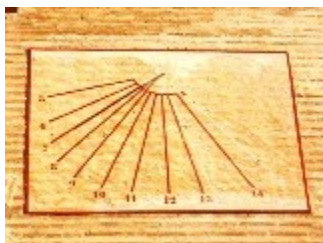
romana amb l'interior de la península. Durant l'Edat Mitjana els seus habitants es van convertir en protagonistes excepcionals en la història de València per formar part del cinturó defensiu de la ciutat: en 1094, Rodrigo Díaz de Vivar, el Cid Campeador, va encapçalar l'anomenada "Batalla de Cuarte" contra les forces almoràvits que assetjaven Balansiya (València). Després de la Reconquesta, el rei Jaume I va oferir en donació el castell, la vila i l'alqueria d'Aldaia al priorat de l'Hospital de sant Vicent de la Roqueta (1244). Va ser en 1287 per decisió d'Alfons II d'Aragó que la població va quedar davall la jurisdicció i domini feudal del monestir de Santa Maria de Poblet, pertanyent a l'orde del Císter i del qual depenia el de sant Vicent de la Roqueta. En 1332, el rei Alfons IV d'Aragó va donar autorització a l'abat de Poblet, Pons de Copons, perquè expulsara els mudèjars i en 1334, va atorgar la carta de poblament a cinquanta-dues famílies de Catalunya i Aragó per al seua establiment en la localitat.

La dependència del monestir de Poblet es va mantenir durant cinc segles fins la desamortització de Mendizábal (1835). Com a legat d'aquest domini feudal, Quart afegí al seu topònim "de Poblet". És en aquesta centúria del segle XIV, quan es va erigir l'església parroquial de la Puríssima Concepció, encara que el seu estat

actual respon a una reedificació en estil barroc durant el segle XVIII. La Parròquia presenta una façana principal d'estil clàssic i sòbria en la seua decoració. Compta amb una torre de planta quadrada que és el campanar, de quatre obertures, que permet el toc de les campanes. L'estil barroc es fa notar a l'interior del temple i es pot apreciar amb claredat a l'altar major. En canvi, la capella de la comunió respon a cànons clàssics. La planta és rectangular amb capçalera semicircular. A més, es custodien dues valuoses obres d'art sacre: un oli sobre llenç de sant Onofre, obra de Constantí Gómez, i un panell ceràmic que representa el baptisme de Crist, d'Onofre Valldecabres. Al llarg del temps ha patit un gran procés de restauració: torre-campanar (1989); cor

i capelles laterals (1993-94), nau central i presbiteri (1995); capella de la Comunió (1995-96); façana principal i lateral (1996); l'orgue (1997-2000). Però, lluny de quedar ancorada en la part estructural, la Parròquia s'ha anat convertint al llarg del temps en un eix vertebrador de referència d'activitats socials, educatives i culturals, amb les quals ha sabut adaptar-se a les circumstàncies: cor parroquial (1967), d'on va néixer l'actual Orfeó Veus Juntes i l'Escola Coral; un centre polivalent (1970-1990); el cinema (1973-1977); una guarderia (1970-1988); la residència d'ancians (1982). En l'actualitat està centrada fonamentalment en la seua tasca pastoral de la mà de l'òrgan assessor nomenat Consell Pastoral. Per això, el passat ha estat la clau del futur de l'arxiu parroquial. La recerca d'un paradigma que impulsara l'abandonat patrimoni documental en la torre-campanar des del l'última dècada dels anys seixanta, ha estat un repte per a gestionar adequadament l'evidència documental i afrontar el desafiament que significava abordar l'anàlisi en profunditat de tota la documentació emesa (i rebuda) per la Puríssima Concepció.

Dues etapes han condicionat la seua evolució perquè inicialment durant la segona meitat de l'any 2009, i gràcies al recolzament dels seus rectors (Juan Verdú durant els anys 1967-2011, i Francisco J. Ballesteros des de juliol de 2011 a l'actualitat), s'iniciaren les primeres gestions i inversions en infraestructures per a conformar espacialment i tècnicament l'arxiu. Però, en realitat és des del primer quart de l'any 2013 quan els treballs de classificació, catalogació i ordenament del patrimoni documental parroquial han estat una preocupació constant. La major part de la documentació que es conserva està datada en finalitzar la contesa civil, en les primeries de l'any 1940 (llibres sacramentals i de govern, butlletins oficials de l'Arquebisbat, dietaris de misses; acció pastoral (apostolat, de culte); administració de béns i rendes; documentació fotogràfica, visual); hemeroteca (full parroquial, publicacions periòdiques); facsímils, etc. I, excepcionalment, aquella documentació dels òbits relativa al cementiri parroquial al voltant de l'any 1911. Quan s'acabe aquest procés tècnic, un nou impuls ens espera amb un ambiciós projecte d'informatització de l'arxiu (i digitalització) mitjançant

l'aplicació informàtica que ens proporciona la mercantil www.ecclesiared.es.

Al costat de la funció històrica dels arxius parroquials que ens reafirma com a poble atenent un passat comú, el bon funcionament ens beneficia a totes i tots, és un servei que hem d'aprofitar amb la mirada en el deure i la responsabilitat de vetllar per la salvaguarda del patrimoni documental, però també, en la seua difusió a la ciutadania a la qual serveixen.

***Autora: Maria Llum Juan Liern, Arxivera-Bibliotecària
Parròquia Puríssima Concepció Quart de Poblet (L'Horta
Sud)***

<http://arxiuquartdepoblet.blogspot.com.es/>

COBDCV núm. 158

E-mail: purissimaconcepcio.arxiu@gmail.com